



WSOY KLASSIKOT

EMILY BRONTË

Humiseva harju

HUMISEVA HARJU

EMILY
BRONTË

HUMISEVA HARJU

Suomentanut EILA PENNANEN

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS

Wuthering Heights (1847)

ENSIMMÄINEN SUOMENNOS 1927, MARTTA RÄSÄNEN

TOINEN SUOMENNOS 1947, HELKA VARHO

TÄMÄN SUOMENNOKSEN 1. PAINOS ILMESTYI 1991

SUOMENNETTU PENGUIN BOOKS LTD:N VUONNA 1947 JULKAISEMASTA LAITOKSESTA

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-51476-4

PAINETTU EU:ssa

TOIMITTAJAN ESIPUHE

»HUMISEVAN HARJUN»

UUTEEN LAITOKSEEN VUODELTA 1850

Olen juuri lukenut uudestaan »Humisevan harjun» ja ensimmäistä kertaa olen onnistunut saamaan selvän kuvan niistä sen ominaisuuksista joita nimitetään virheiksi (ja jotka kenties ovatkin virheitä); olen saanut varman käsityksen siitä miltä se vaikuttaa toisista ihmisistä – vieraista jotka eivät tiedä mitään tekijästä; jotka eivät tunne ympäristöä johon tarinan kohtaukset on sijoitettu; joille Yorkshiren West Ridingin kukkuloiden ja kylien ominaispiirteet ovat etäisiä ja outoja.

Kaikista sellaisista ihmisistä »Humisevan harjun» täytyy tuntua karkealta ja kummalliselta teokselta. Pohjois-Englannin karut nummet eivät heidän silmissään voi olla kiinnostavia; noiden seutujen harvalukuisten asukkaiden kieli, tavat, asumukset ja kotoiset puuhatkin ovat väistämättä sellaisten lukijoiden mielestä suuressa määrin käsittämättömiä, ja niissä kohdin missä ovat käsitettäviä ne ovat vastenmielisiä. Miehet ja naiset, jotka ehkä ovat luontojaan tyyntämielisiä, joiden tunteet eivät ole erityisen voimakkaita ja jotka ilmaisevat niitä hyvin vähän ja jotka on kasvatettu kehdosta asti käyttäytymään tasai-

sesti ja käyttämään hillittyä kieltä, nämä ihmiset siis tuskin tietävät, miten suhtautua kanervanummien oppimattomien renkien ja karskien isäntämiesten karkeaan, voimakkaaseen puhetapaan, räikeästi osoitettuihin intohimoihin, hillitsemättömiin inhontunteisiin ja päättöpahkaisuun mieltymyksiin, nämähän ovat saaneet kasvaa ilman että kukaan on heitä opettanut ja hillinnyt, paitsi heidän yhtä sivistymättömät kasvattajansa. Suuri joukko lukijoita kärsii myös suuresti siitä, että tämän teoksen sivuille on painettu kokonaisuudessaan sanoja, joita on tullut tavaksi merkitä vain ensimmäisellä ja viimeisellä kirjaimella ja niiden väliin asetetulla tyhjällä viivalla. Siihen saatan sanoa heti, että minun vallassani ei ole pyydessä anteeksi tätä asiaa; olen itsekkin sitä mieltä, että järki vaatii kirjoittamaan sanat kokonaisuudessaan. Tapa vihjailla yksityisillä kirjaimilla voimasanoihin, joilla tietämättömät ja väkivaltaiset ihmiset ovat tottuneet koristamaan puhettaan, tarkoittaa minun nähdäkseni kenties hyvää mutta on menetelynä heikkoa ja turhanaikaista. En voi ymmärtää, mitä hyötyä siitä on – mitä tunteita se säästää – mitä kauhua se kätkee.

Mitä tulee »Humisevan harjun» maalaisuuteen, tunnustan syytöksen oikeaksi, sillä tunnen sen ominaisuuden. Teos on kauttaaltaan maalainen. Se muistuttaa nummea, se on villi ja muhkurainen kuin kanervan juuri. Ei olisi luonnollista vaatia että se olisi toisenlainen; onhan tekijä itsekkin nummien asukas ja kasvatti. Jos hänen kohtalonsa olisi ollut joutua kaupunkiin, olisivat epäilemättä hänen kirjoituksensa, sikäli kuin hän jotakin olisi kirjoittanut, saaneet toisenlaisen luonteen. Jos sattuma tai muoti olisikin johdattanut hänet valitsemaan samantapaisen aiheen, hän olisi käsitellyt sitä toisella tavalla. Jos Ellis Bell [Emily Brontë] olisi ollut hieno nainen tai herrasmies, »suureen maailmaan» tottunut, kuten sanotaan, hänen näkemyksensä etäisestä ja tuntemattomasta seudusta, samoin kuin sen asujaimista, olisi suuresti eronnut yksinkertaisen maalaistytön näkemyksestä. Varmastikin se olisi ollut laajempi – sisällökkäämpi; olisiko se ollut aidompi tai todenmukaisempi, ei ole yhtä varmaa. Maisemien ja paikallisten piirteiden osalta se tuskin olisi voinut olla yhtä myötätuntoinen: Ellis Bell ei kuvannut niitä kuten ihminen, joka vain silmillään

ja hyvän maun pohjalta nauttii näköalasta; hänelle olivat synnyinseudun kukkulat paljon enemmän kuin pelkkä näkymä; niissä hän eli ja niistä hän eli, samoin kuin kesyttömät linnut, niiden asukkaat, tai kuten kanerva, niiden tuotos. Luonnonnäkyvät ovat siis hänen kuvaiminaan sellaisia kuin niiden kuuluukin olla ja vain sellaisia kuin niiden kuuluu olla.

Niissä kohdin missä on kysymys henkilön hahmottelusta, asia on toinen. Olen velvollinen tunnustamaan, että hänellä oli tuskin enemmän käytännön tietoa talonpoikaissäestöstä, jonka keskuudessa hän eli, kuin nunnalla on tietoa maalaisista, jotka joskus kulkevat hänen luostarinsa portin ohi. Sisareni ei ollut luonnostaan seuraa rakastava ihminen; olosuhteet suosivat ja vaalivat hänen eristäytymistäipumuksiaan; hän astui harvoin kotinsa kynnyksen ylitse, paitsi mennäksään kirkkoon tai kävelemään kukkuloille. Vaikka hän suhtautui hyväntahtoisesti ympärillään oleviin ihmisiin, hän ei koskaan etsinyt yhteyttä heihin eikä harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta juuri tavannutkaan heitä. Ja kuitenkin hän tunsii heidät: tiesi heidän tapansa, heidän kielensä, heidän sukutarinansa; hän saattoi kuunnella kiinnostuneesti, kun heistä puhuttiin, ja keskustella heistä pikkutarkasti, yksityiskohtaisesti, havainnollisesti, täsmällisesti; mutta heidän *kanssaan* hän harvoin vaihtoi sanaakaan. Tästä seurasi, että se mitä hänen mieleensä oli kerääntynyt heitä koskevasta todellisuudesta, oli liian yksinomaaisesti rajoittunut noihin traagisiin ja kauhistaviin piirteisiin, joista muistiin joskus pakostakin jää jälkiä, kun kuuntelee minkä tahansa kehittymättömän seudun salaisia aikakirjoja. Hänen mielikuvituksensa, joka oli hengeltään pikemminkin synkkä kuin aurinkoinen, pikemminkin voimakas kuin hilpeä, sai sellaisista piirteistä ainesta, joista se kutoi Heathcliffin, Earnshawin, Catherinen kaltaisia luomuksia. Kehitettyään nämä olennot hän ei tiennyt mitä oli tehnyt. Jos hänen teoksensa käsikirjoitusta luettaessa kuuntelija värähti niin leppymättömien ja säälimättömien henkilöiden, niin langenneiden ja kadotettujen sielujen painostavan vaikutuksen kohteeksi jouduttuaan; jos valitettiin että tiettyjen eloisien ja pelottavien kohtausten pelkkä kuuleminenkin karkotti yön unen ja häiritsi mielenrau-

haa päivällä, Ellis Bell ihmetteli, mitä sillä tarkoitettiin ja epäili valittajaa teeskentelystä. Jos hän vain olisi elänyt, hänen henkensä olisi itsestään kasvanut kuin vahva puu uljaammaksi, suuremmaksi, avarammaksi, ja sen täysin kehittyneet hedelmät olisivat saaneet mehukkaamman kypsyyden ja aurinkoisemman hehkeyden; mutta siihen henkeen voivat vaikuttaa vain aika ja kokemus: toisten ihmisten älyn vaikutusta se ei ottanut vastaan.

Myönnettyäni että suurta osaa »Humisevasta harjusta» peittää »syvän pimeyden kauhu», niin että sen myrskyn kuumentamassa ja sähköisessä ilmapiirissä tuntuu usein kuin hengittäisimme salamaniskua, sallikaa että osoitan niitä kohtia, joissa pilvien varjostama päivänvalo ja himmentynyt aurinko vielä todistavat olemassaoloon. Nelly Deanin luonnetta kannattaa tutkia, se on näyte todellisesta hyväntahtoisuudesta ja kotoisasta uskollisuudesta; esimerkkinä luotettavuudesta ja hellyydestä pankaa merkille Edgar Linton. (Jotkut katsovat että nämä ominaisuudet eivät ole yhtä valovoimaisia miehen hahmossa kuin naisessa, mutta Ellis Belliä ei olisi koskaan voinut saada tajuamaan tätä mielipidettä; mikään ei suututtanut häntä enemmän kuin vihjaus, että uskollisuus ja laupeus, pitkämielisyys ja helähtelytunteisuus, jotka ovat arvostettuja hyveitä Eevan tyttärissä, muuttuvatkin heikkouksiksi Aadamin pojissa. Hänen mielestään armo ja anteeksianto olivat jumalallisimpia ominaisuuksia Suuressa olennessa, joka oli tehnyt sekä miehen että naisen ja että se mikä vaatii jumalolentoa kunniassaan, ei voi häpäistä mitään heikon ihmisyyden muotoa.) Vanhan Josephin hahmossa on kuivaa murjottavaa huumoria, ja nuorta Catherinea elävöittävät sulokkuuden ja ilon välähdykset. Ei liioin ensimmäinen samanniminen sankaritar ole kiihkeydessään vailla tiettyä outoa kauneutta tai harhautuneessa intohimossaan ja intohimoisessa harhautuneisuudessaan täysin vailla rehellisyyttä.

Heathcliff on tosiaan kadotettu; kertaakaan hän ei poikkea luotisuorasta tiestään kohti tuhoa, siitä asti kun »pieni mustatukkainen ruskeaihoinen olento, niin tumma kuin se olisi lähtöisin itsestään Paholaisesta», otettiin esiin vaatenyytistä ja asetettiin seisomaan maatalon keittiön lattialle, siihen asti kun Nelly Dean löysi hänen kauhean,

järkkymättömän ruumiinsa, joka makasi selällään paneeliseinäisessä sängyssä ja jonka kauas katsovat silmät »tuntuivat pilkkaavan hänen yritystään sulkea niitä, ja jonka raollaan olevat huulet ja terävät valkoiset hampaat yhtyivät ivaan».

Heathcliff osoittaa yhtä ainoata inhimillistä tunnetta, ja se *ei* ole hänen rakkautensa Catherineen, joka on raju ja epäinhimillinen intohimo, jollainen saattaisi kiehua ja hehkua jonkin pahan henkiolennon pahassa sisimmässä, tuli joka saattaisi muodostaa kiusatun ytimen – manalan valtakunnan hallitsijan ikuisesti kärsivän sielun; ja sammumattomalla ja loppumattomalla tuhotyöllään aiheuttaa sen tuomion täytäntöönpanon, joka määrää hänet kantamaan mukanaan helvettiä, minne hän vaeltaakin. Ei, se yksi ainoa side, joka yhdistää Heathcliffin ihmisyyteen, on hänen kömpelösti ilmaisemansa kiintymys Hareton Earnshawiin – nuoreen mieheen, jonka hän on saat-
tanut perikatoon; ja sen lisäksi arvostus Nelly Deania kohtaan, johon hän viittaa puolittain. Jos ei näitä yksittäisiä piirteitä oteta huomioon, meidän on sanottava, että hän ei ollut intialaisen merimiehen eikä mustalaisen lapsi, vaan ihmishahmoinen paha henki – hautojen maahinen – jättiläisdemoani.

En tiedä, onko oikein tai suositeltavaa luoda Heathcliffin tapaisia olentoja; en oikein usko. Mutta tämän tiedän: kun kirjailijalla on luova kyky, hänellä on jotakin mitä hän ei aina hallitse – jotakin mikä ajoittain omituisesti tahtoo ja toimii omin päin. Hän saattaa laatia sääntöjä ja määritellä periaatteita, ja vuosikausia se jokin kenties on sääntöjen ja periaatteiden vallan alla, ja sitten, kenties ilman mitään varoitusta tai kapinaa, tulee aika, jolloin se ei enää suostu »äestämään laaksonpohjia tai seuraamaan ohjaksien pakottamana vako-
aan» – jolloin se »nauraa kaupungin kohinalle eikä kuule ajajan huu-
toa» – jolloin se ehdottomasti kieltäytyy enää tekemästä köysiä meren hiekasta ja ryhtyy tekemään veistoksia kivistä, ja siinä sitten syn-
tyy Pluto tai Jupiter, Tisiphone tai Psykhe, merenneito tai madonna, aivan niin kuin kohtalo tai inspiraatio käsklee. Olkoonpa teos katke-
ra tai kunniakas, hirvittävä tai hurmaava, valinnan varaa ei juuri ole, on vain hiljaa hyväksyttävä. Nimellisen taiteilijan osana on ollut teh-

dä passiivisesti työtä noudattaen käskyjä, joita hän ei itse ole antanut ja joita hän ei ole voinut itse epäillä – joihin ei hänen rukouksensa ole vaikuttanut ja joita ei ole peruutettu eikä muutettu hänen omasta mielihoiteestaan. Jos tulos on viehättävä, maailma ylistää taiteilijaa, joka ei juuri ylistystä ansaitse; jos se on vastenmielinen, sama maailma moitti tekijää, joka ansaitsee miltei yhtä vähän moitetta.

»Humiseva harju» veistettiin karussa työpajassa yksinkertaisin välinein, kotoisista aineksista. Kuvanveistäjä löysi graniittilohkareen autiolta nummelta: katsellessaan sitä hän näki, että kivistä saattaisi houkutella esiin pään, villin, tumman, pahaenteisen; muodon joka olisi muovailtu ainakin yhdestä suurenmoisesta elementistä – voimasta. Kuvanveistäjä muotoili teoksen karkealla taltalla eikä käyttänyt muuta mallia kuin näkyä, jonka oli mietiskellessään nähnyt. Ajan kanssa ja työtä tehden lohkar sai ihmishahmon; ja siinä se seisoo valtavan suurena, synkkänä ja uhkaavana, puoleksi veistoksena, puoleksi kalliona: edellisessä hahmossa se on kauhea ja aavemainen; jälkimmäisessä miltei kaunis, sillä sen väri on lämpimän harmaa, ja nummen sammal vaatettaa sitä; ja kanerva ympäröi sitä kellokukillaan ja palsamintuoksullaan; se kasvaa uskollisesti jättiläisen jalkojen juuressa.

Currer Bell
[Charlotte Brontë]

ENSIMMÄINEN LUKU

I 801. – Olen juuri palannut vierailulta vuokraisäntäni luota – ainoan naapurin josta joudun kiusaantumaan. Tämä on todella ihanaa maaseutua! Koko Englannista en luultavasti olisi löytänyt paikkaa joka on niin täysin erillään seuraelämän hälinästä. Todellinen misantroopin taivas; ja herra Heathcliff ja minä olemme aivan mainio pari jakamaan autiutta keskenämme. Loistava kaveri! Ei varmaan aavistanut kuinka sydämeni lämpeni, kun ratsastaessani portin eteen ja esittäytyessäni näin hänen mustien silmiensä epäluuloisesti kätkeytyvän kulmien alle ja käsien suojautuvan äksyn päätävästi entistä syvemmälle liivien kätköön.

»Herra Heathcliff?» minä sanoin.

Hän vain nyökkäsi vastaukseksi.

»Olen herra Lockwood, teidän uusi vuokralaisenne, sir. Katsoin kunnia-asiakseni tulla käymään mahdollisimman pian saavuttuani ja esittämään toiveeni, etten vain ole tuottanut teille haittaa itsepintaisilla pyynnöilläni saada Rastaslaakson kartanon haltuuni; kuulin nimitäin eilen että teillä oli ollut itsellänne —»

»Rastaslaakson kartano on minun, sir», hän keskeytti hätkähtäen.
»En minä anna kenenkään tuottaa itselleni haittaa, jos voin estää sen — käykää sisään!»

Tuon »käykää sisään» hän lausui hampaittensa raosta, ja se merkitsi suunnilleen »painukaa hittoon»; porttikaan johon hän nojaili ei lisännyt myötätuntoista liikahdusta sanoihin, ja luullakseni juuri se seikka sai minut päättämään, että otan kutsun vastaan; tunsin kiinnostusta miestä kohtaan, joka näytti vielä enemmän liioittelevan pidättyväisyyttään kuin minä.

Kun hän näki hevoseni painavan varovasti rintaansa veräjää vasten, hän tosiaan veti kätensä liiveistään ja aukaisi lukon; käveli sitten jurona edeltä käytävää pitkin ja huusi meidän tullessamme pihalle: »Joseph, ota herra Lockwoodin ratsu ja hae viiniä kellarista.»

»Tässä on varmaan koko palveluskunta», tuli mieleeni, kun kuulin tämän yhdistetyn käskyn. »Eipä ihme että kivilaattojen välissä kasvaa ruohoa ja vain karja huolehtii pensasaitojen leikkaamisesta.»

Joseph oli iäkkäänpuoleinen tai pikemminkin vanha mies; ehkä hyvinkin vanha, vaikkakin reipas ja jäntevä. »Herra auttakoon!» hän jupisi itseksensä ottaessaan haltuunsa hevoseni, ja äänensävy ilmaisi äreää tyytymättömyyttä; samalla hän vilkaisi minuun niin happamasti että mieleeni tuli sääliväinen arvelu: hän varmaan tarvitsikin taivaallista apua päivällisensä sulattamiseen eikä hänen hurskas ura-dukseensa ollut missään yhteydessä minun odottamattomaan saapumiseeni.

Humiseva harju on herra Heathcliffin asuinpaikan nimi, ja sana »humiseva» on seudulla käytetty luonteenomainen adjektiivi, joka kuvaa ilmakehän rajua ääntä ja liikettä; paikka on sijaintinsa vuoksi alttiina myrskytuulille. Sieltä ylhäältä ei varmasti koskaan puutu puhdasta vahvistavaa tuuletusta; voi arvata pohjatuulen voiman sen puhaltaessa harjun yli, kun näkee, kuinka vinoja ovat rakennuksen päädyssä kasvavat kituliaat männyt ja kuinka kaikki laihat piikkipensaat ojentelevat oksiaan samaan suuntaan ikään kuin anoen almuja auringolta. Onneksi rakentaja on oivaltanut asian ennakolta ja tehnyt talosta vahvan: kapeat ikkunat ovat syvällä seinässä, ja nurkkien tukena on isoja ulkonevia kiviä.

Ennen kuin astuin kynnyksen yli, pysähdyin ihaillemaan lukuisia merkillisiä veistoksia, joita oli hajallaan pitkin julkisivua ja eten-

kin pääoven ympärillä; tämän yläpuolelta, rapautuneiden griippien ja häpeämättömien pikkupoikien keskeltä löysin vuosiluvun 1500 ja nimen Hareton Earnshaw. Olisin mielelläni esittänyt joitakin huomautuksia ja pyytänyt lyhyttä katsausta talon historiaan sen äreältä omistajalta, mutta hänen asentonsa oven luona näytti vaativan minua astumaan nopeasti sisään tai lähtemään kokonaan tieheni, eikä minulla ollut halua kiihottaa hänen kärsimättömyyttään ennen kuin saisin tutustua talon sisäosiin.

Yhdellä askelella pääsimme perheen olohuoneeseen, mitään hallia tai eteistä ei sen edessä ollut; sitä nimitetään täällä enimmäkseen »tuvaksi». Siihen sisältyy yleensä myös keittiö oleskelutilan lisäksi; mutta Humisevassa harjussa on keittiön luultavasti täytynyt peräytyä kokonaan toisiin tiloihin: ainakin minä erotin ihmisääniä ja keittoastioiden kalinaa jostakin kauempaa enkä huomannut mitään merkkejä paistamisesta, keittämisestä tai leipomisesta tuvan valtavan tulisijan tienoilla, eikä seinillä myöskään näkynyt kuparikattiloiden ja peltisiivilöiden välkettä. Tuvan toisessa päässä tosin heijastuivat sekä valo että kuumuus isokokoisten uljaiden tinavatien, hopeatuoppien ja -kannujen riveistä, jotka koristivat kattoon asti ulottuvan jykevän tammi-kaapin hyllyjä. Tupaa ei ollut koskaan varustettu sisäkatolla; katto-rakenteen koko anatomia oli paljaana uteliaan katseen nähdä, paitsi sieltä missä sen peittivät puutelineet joissa riippui kauraleipiä ja kimpuittain härän- ja lampaanreisiä ja siankinkkuja. Tulisijan yläpuolelle oli ripustettu erilaisia huonokuntoisia vanhoja kiväärejä ja pari pistoolia; ja ikään kuin koriste-esineiksi oli uuninreunukselle asetettu vierekkäin kolme iloisin värein maalattua peltirasiaa. Lattia oli valkoista sileää kiveä; alkeelliset korkeaselkäiset tuolit oli maalattu vihreiksi, kun taas pari raskasta mustaksi maalattua tuolia oli asetettu varjoiseen nurkkaan. Kaapin kaarevan jalustan alla makasi iso, maksanuskea pointterinarttu vinkuvan pentulaumansa keskellä; useita muitakin koiria näkyi piileskelevän huoneen sopukoissa.

Huone ja huonekalut eivät olisi olleet lainkaan poikkeukselliset, jos ne olisivat kuuluneet vaatimattomalle pohjoisen talonpojalle, jolla on itsepintainen ilme ja jonka rotevat raajat esiintyvät edukseen

polvihousuissa ja säärystimissä. Istumassa nojatuolissaan, kolpakko vaahoavaa olutta edessään pyöreällä pöydällä, on sellainen tyyppi nähtävissä missä tahansa viiden tai kuuden mailin säteellä täällä ylämaassa, jos menee käymään oikeaan aikaan päivällisen jälkeen. Mutta herra Heathcliff on kummallisessa ristiriidassa oman asumuksensa ja elämäntyylinsä kanssa. Ulkonäöltään hän on tummaihoisen kuin mustalainen, vaatetuksen ja käytöstapojen puolesta herrasmies; siis saman verran herrasmies kuin moni maaseudun tilanomistaja: kenties melko huolimaton, mutta ei näytä nuhruisenakaan hullumalta, koska hänellä on ryhdikäs ja komea vartalo; melko juro hän myös on. Mahdollisesti jotkut saattavat epäillä, että hänessä on rah-tunen huonosti kasvatetun ihmisen ylpeyttä; minulla taas on myötätuntoinen aavistus, joka sanoo ettei siinä ole perää, sillä vaistomaisesti tiedän, että hänen pidättyvyytensä juontaa juurensa haluttomuudesta ilmaista näyttävästi tunteitaan ja osoittaa avoimesti suopeuttaan. Hän rakastaa ja vihaa yhtäläisesti pinnan alla ja käsittää hävyttömyydeksi, jos joku vastavuoroisesti rakastaa tai vihaa häntä. Ei, nyt minä etenen liian nopeasti: minähän annan hänelle omia ominaisuuksiani. Herra Heathcliffilla voi olla täysin erilaiset syyt kuin minulla työntää kätensä taskuihin kun hän tekee tuttavuutta jonkun kanssa. Sallitakoon minun toivoa että olemukseni on miltei ainutlaatuinen; rakkaalla äidilläni oli tapana sanoa, että minä en koskaan saisi viihtyisää kotia; ja vastahan minä viime kesänä osoitin, etten myöskään ansaitse sellaista.

Kun olin kuukauden rannikolla nauttimassa kauniista säästä, jouduin erään hyvin viehättävän olennon seuraan: hän oli silmissäni todellinen jumalatar, niin kauan kuin hän ei kiinnittänyt minuun mitään huomiota. En tunnustanut hänelle rakkauttani sanoin, mutta jos katseilla on kieli, olisi idioottikin saattanut arvata, että olin hillitömästi rakastunut; viimein hän ymmärsi ja vastasi katseeseeni – ja kuinka suloinen se vastaus olikaan. Ja mitä minä tein? Kerron sen häveten – vetäydyin viileästi itseeni kuin etana kuoreensa; aina kun hän katsoi minuun, peräännyin yhä etäämmäksi ja tulin yhä kylmemmäksi, ja lopulta se viaton tyttö parka alkoi epäillä omia aistejaan tun-

tien tehneensä erehdyksen ja hämmentyen siitä niin että taivutti äitinsä poislähtöön. Tämän omituisen luonteenpiirteen takia olen saanut mainetta harkitun sydämettömänä miehenä; mutta kuinka aiheettomasti, sen vain minä pystyn arvioimaan.

Asetuin istumaan takan toiselle puolelle, vastapäätä isäntääni, ja yritin täyttää äänettömyyden silittämällä koiramammaa, joka oli jättänyt pentueensa ja hiipi pohkeitani kohti kuin susi, valkoiset hampaat paljastettuina ja kuolaten halusta iskeä kiinni. Hyväilyni aiheutti pitkän kurkusta nousevan ärinän.

»Parasta kun jätätte koiran rauhaan», tiuskaisi herra Heathcliff yhteisymmärryksessä koiransa kanssa ja esti tämän kiukkuisemmat mielenosoitukset potkaisemalla. »Se ei ole tottunut hemmotteluun – ei sitä pidetä lemmikkinä.» Sitten hän harppoi sivuovelle ja huusi uudestaan: »Joseph!»

Joseph mumisi jotakin kellarin syvyyksistä, mutta ei vihjannutkaan että aikoi nosta sieltä ylös; hänen herransa siis laskeutui alas portaita hänen luokseen ja jätti minut *vis-à-vis* röyhkeän nartun ja parin julmannäköisen takkukarvaisen lammaskoiran kanssa, jotka yhdessä vartioivat epäluuloisesti jokaista liikkettäni. En halunnut joutua niiden hampaisiin, joten istuin hiljaa; mutta kun kuvittelin etteivät ne varmaan ymmärtäisi äänettämiä solvauksia, iskin onnettomuudekseeni silmää ja irvistin kolmikolle, ja jokin muutos fysionomiassani ärsytti koiramadamea niin että se äkkiä raivostui ja hyökkäsi polviani kohti. Lennätin pedon takaisin ja kiirehdin asettamaan pöydän väliimme. Tämä toimenpide nostatti koko parven kimppuuni: puoli tusinaa nelijalkaista pirua, eri kokoisia ja ikäisiä, ilmestyi kätköpaikoistaan ja ryntäsi yhteistä keskipistettä kohti. Tunsin hyökkäyksen kohdistuvan kantapäihini ja takinliepeisiini ja vaikka torjuinkin isommat tappelupukarit niin tehokkaasti kuin hiilihangolla pystyin, minun oli pakko huutaa kovalla äänellä apua, että joku talonväestä tulisi palauttamaan rauhan.

Herra Heathcliff ja hänen palvelijansa nousivat kellarinportaita ärsyttävän verkkaisesti; en usko että he liikkuiivat hiukkaakaan nopeammin kuin tavallisesti, vaikka tulisijan ympärillä raivosi riepotta-

va ja ulvova myrsky. Onneksi joku keittiön asukas piti kiirettä; vahva naisenpuoli, hame kietaistuna vyötäisille, paljain käsivarsin ja tulenpaahteesta punoittavin poskin ryntäsi meidän keskellemme huitoen paistinpannalla; ja hän käytti asettaan ja kieltään niin päättävästi, että rajuilma tyyntyi kuin taiottuna, ja vain hän oli paikalla huokuen kuin meri kovan tuulen jälkeen, kun hänen herransa astui näyttämölle.

»Mitä pirua täällä on tekeillä?» isäntä kysyi silmäillen minua siihen tapaan, että saatoin vaivoin sietää sitä äskeisen töykeän kohtelun lisänä.

»Mitä pirua tosiaan!» minä mutisin. »Riivaajien villitseminen sika-lauma ei olisi voinut olla pirullisempi kuin nuo teidän elikkonne, sir. Saattaisitte yhtä hyvin jättää vieraanne tiikerilauman keskelle!»

»Eivät ne käy kiinni ihmisiin jotka eivät koske paikkoihin», hän huomautti pistäen pullon eteeni ja palauttaen pöydän paikalleen. »Koirat tekevät oikein kun ne vartioivat. Otatteko lasin viiniä?»

»Ei kiitos.»

»Ei kai ne pureet?»

»Jos olisivat pureet, olisin kyllä jättänyt merkin purijaan.»

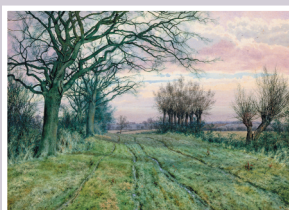
Heathcliffin kasvot levisivät virnistykseen.

»Kuulkaas nyt», hän sanoi, »te olette suuttunut, herra Lockwood. Kas niin, ottakaahan vähän viiniä. Vieraat ovat niin tavattoman harvinaisia tässä talossa, että minä ja koirani, sen myönnän, tuskin tiedämme kuinka heidät otetaan vastaan. Terveydexsenne, sir!»

Kumarsin ja vastasin toivotukseen; aloin käsittää että olisi hup-sua istua murjottamassa piskilauman huonon käytöksen takia; sitä paitsi minua ei haluttanut tarjota miehelle lisää naurun aihetta, koska hänen mielialansa kääntyi tuohon suuntaan. Luultavasti hän oli kallistunut harkitsemaan, että oli tyhmää loukata hyvää vuokralaista, ja hän lievensi hiukan lakonista, pronomineja ja apuverbejä karttelevaa puhetapaansa ja aloitti keskustelun aiheesta, jonka oletti kiinnostavan minua, nimittäin nykyisen lomapaikkani eduista ja haitoista. Huomasin että hän vaikutti oikein älykkäältä puhuessaan näistä asioista; ja ennen kuin lähdin kotiin, olin rohkaistunut siinä määrin että tarjouduin tulemaan uudestaan vierailulle seuraavana päivänä.

Humiseva harju kuuluu itseoikeutetusti kirjallisuuden historian suurimpien rakkausromaanien joukkoon. Antaumuksellinen kuvaus kiihkeän, kapinallisen Catherinen ja leppymättömän Heathcliffin väkevästä rakkaudesta herätti ilmestyessään vain vähän huomiota, mutta myöhemmät sukupolvet ovat huomioineet Brontën ansiot myös omintakeisten kerrontaratkaisujen luoja.

TEOKSEN ON SUOMENTANUT EILA PENNANEN.



KANNEN MAALAUUS William Fraser Garden (1856–1921), *A Fenland Lane with Pollarded Willows*, 1887 | Akvarelli | Yksityiskokoelma | © The Maas Gallery, London UK | The Bridgeman Art Library • KANSI Ville Laihonon



www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-51476-4